

РОЗДІЛ 4 ТЮРКСЬКІ МОВИ

УДК 811.512.161'373.2

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2026.46.2.26>

СПЕЦИФІКА ПЕСТЛИВИХ ЗВЕРТАНЬ ДО КОХАНОЇ ЛЮДИНИ В ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ

SPECIFICITY OF TERMS OF TENDERNESS IN TURKISH LANGUAGE

Бондар М.В.,*orcid.org/0000-0002-2463-6308**кандидат філологічних наук, доцент,**доцент кафедри східної і слов'янської філології**Київського національного лінгвістичного університету*

Стаття присвячена вивченню специфіки пестливих звертань до коханого / коханої в турецькій мові, їх особливого статусу, функціонального призначення (ідентифікація, індивідуалізація, експресивність, емотивність, апелятивна та контактостановлювальна (фатична) функції тощо). Обґрунтовано актуальність дослідження, що пов'язана із національними особливостями цього класу слів в турецькій мові (національна мовна картина світу, турецька ментальність, риси національного характеру), високою частотністю використання, існуванням мовної моди на пестливі слова тощо. Описано емотивний характер досліджуваних одиниць. Визначено термінологічний апарат дослідження у контексті специфіки досліджуваного мовного матеріалу, проведені паралелі між українською та турецькою лінгвістичною термінологією, обґрунтовано доцільність вживання тих чи інших термінів (у зв'язку з відсутністю кличного відмінка в турецькій мові). Зібраний матеріал дозволив типологізувати турецькі пестливі звертання до коханого / коханої в турецькій мові відповідно до адресата (маскулінні, фемінні та унісекс (можливе звертання до осіб обох статей)), структури (непоширені та поширені відповідно до кількості компонентів), семантики (конкретні та абстрактні поняття; неметафоричні та метафоричні номінації), лексико-тематичної приналежності неметафоричних та метафоричних найменувань (соматизми, астроніми, зооніми, фітоніми, гліконіми, мелітоніми, ентомоніми, орнітоніми, метеоніми, ангелоніми, геммоніми, металоніми тощо). Було визначено найбільш частотні слова та слова з найбільшим словотвірним потенціалом, описано особливості оформлення (афікс присвійності 1 особи однини, числівник «один», відносний ізафет, субстантивовані прикметники). Дається переклад турецьких одиниць українською мовою, що дозволяє зробити важливі висновки про специфіку турецької мовної картини світу: акцент на певних групах слів, специфічний відбір слів в межах групи, що має виразно національний характер (прикметники на позначення позитивних рис характеру, моральних якостей коханої людини; метафоричні зоонімічні та фітонімічні найменування тощо).

Ключові слова: гоноратив, звертання, апелятив, вокатив, пестливі слова.

The article is devoted to the study of the specifics of affectionate addresses to a beloved in the Turkish language, their special status, functional purpose (identification, individualization, expressiveness, emotionality, appellative and contact-establishing (phatic) functions, etc.). The relevance of the study is substantiated, which is associated with the national features of this class of words in the Turkish language (national linguistic picture of the world, Turkish mentality, features of the national character), high frequency of use, the existence of a linguistic fashion for affectionate words, etc. The emotional nature of the studied units is described. The terminological apparatus of the study is determined in the context of the specifics of the studied linguistic material, parallels are drawn between Ukrainian and Turkish linguistic terminology, and the expediency of using certain terms is substantiated (due to the absence of the vocative case in the Turkish language). The collected material allowed us to typify Turkish affectionate addresses to a beloved in the Turkish language according to the addressee (masculine, feminine and unisex (possible address to persons of both sexes)), structure (uncommon and common according to the number of components), semantics (concrete and abstract concepts; non-metaphorical and metaphorical nominations), lexical and thematic affiliation of non-metaphorical and metaphorical names (somatism, astronyms, zoonyms, phytonyms, glyconyms, melitonyms, entomononyms, ornithonyms, meteononyms, angelonyms, gemmonyms, metalonyms, etc.). The most frequent words and words with the greatest word-forming potential were identified, and the features of the formation were described (affix of the possessiveness of the 1st person singular, the numeral «one», the relative isafet, substantivized adjectives). A translation of Turkish units into Ukrainian is given, which allows us to draw important conclusions about the specifics of the Turkish linguistic picture of the world: emphasis on certain groups of words, specific selection of words within the group, which has a distinctly national character (adjectives to denote positive character traits, moral qualities of a loved one; metaphorical zoonymic and phytonymic names, etc.).

Key words: honorific, address, appellative, vocative, terms of endearment, affectionate words.

Постановка проблеми. Звертання до людини у будь-якій мовній спільноті мають важливе значення, бо спрямовані на ідентифікацію співрозмовника та водночас його індивідуалізацію (виокремлення, акцентування на особливих, унікальних рисах), встановлення контакту з відповідними емотивними (експресивними) параметрами комунікації, а також відображають національну специфіку мовної картини світу, типові риси національного характеру, акумулюють напрацьовані традиції найменувань. Турецька мовна стихія – це справжній конгломерат емоцій, експресія, яка виражається за допомогою як вербальних, так і невербальних засобів (міміка, жести).

Емотивна складова передбачає виявлення цілої палітри емоцій до співрозмовника, встановлення певного емоційного контакту. Особливо коли мова йде про кохану людину й звертання виступають маркером теплої ставлення, виявом поваги, любові, захоплення, часом навіть ідеалізації, проявом ніжності, турботи тощо. Специфіка турецького національного характеру (галантність, шляхетність, ревність, власницькі почуття, запал) сприяє активному використанню цих слів.

Кожна мова виробляє свою сталу систему поетичних звертань, які відображають специфічні уявлення народу про еталони краси, знакові речі, важливі риси характеру, типові соціальні ролі дружини та чоловіка. Існують також певні тенденції у формуванні метафоричних номінацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У турецькій лінгвістичній науці звертання привертають особливу увагу дослідників. Багато праць присвячено:

- діяхронічному аспекту (звертання в гьоктюркських текстах – S. Gömeç [8], звертання в давньотюркських літературних пам'ятках – N. Alkan Ataman [1], гоноративи в єнисейських текстах – E. Aydın [2], використання звертань у часи давніх тюркських держав – Z. Odabaşı [13], звертання в епоху панування тюркської династії Сельджуків – M. A. Nasıgökmen [10]);

- порівняльному аспекту (спільні риси у вживанні звертань в тюркських мовах – B. Güneş, A. A. Yıldaşev [9]);

- соціолінгвістичному аспекту (звертання як відображення соціального статусу – F. Toköz Göktere [14]);

- структурному аспекту (типові моделі побудови звертань – D. Y. Torun [15]),

- прагматичному аспекту (різне емоційне забарвлення звертань до жінок в тюркських мовах – N. Yıldırım [16]);

- діалектному аспекту (звертання в турецьких говорах – A. G. Canibek [5]);

- типологізації (класифікація гоноративів – Ş. Bulak [4], загальна класифікація видів звертань (включно з вигуками) – N. Özer, P. İbe Akcan [11], F. Doğru [7]);

- гендерно-віковим особливостям звертань (звертання до жінок в цифровому просторі – F. Öztürk Dağabakan [12]), звертання до дітей в турецьких коліскових – İ. Bayrak İşcanoğlu [3]);

- військово-субординаційному аспекту (A. Doğan [6]) тощо.

Вивчення пестливих слів турецької мови не ставало темою окремого дослідження, а здійснювалося у контексті загальної теорії звертань. У зв'язку з цим важливе значення має розрізнення термінів, якими послуговуються сучасні турецькі мовознавці при дослідженні звертання та їх правильне застосування.

У турецькій лінгвістичній термінології активно вживаються такі терміни, як «unvan», «honorifik» (відповідає українському терміну «гоноратив», звертання за титулом, званням чи посадою), «seslenme sözlücükleri», «seslenme sözü» (ünlemler) (звертання та вигуки для привертання уваги), «göreceli sesleniş» (відносне/суб'єктивне звертання, що базуються на родинному, віковому, дружньому зв'язку), «hitap», «hitap sözü» (звертання, апелятив, вокатив). Вживання терміна «вокатив», на нашу думку, не є виправданим в контексті саме турецької мови, бо на відміну від української мови, де є форма кличного відмінка, що використовується при звертанні, турецька мова послуговується виключно інтонацією та спеціальними вигуками для привертання уваги. Це стосується і пестливої форми слова. Українська мова тяжіє до зменшувально-пестливих форм (демінітивів), їх специфічного граматичного оформлення (суфікси здрібнілості (пестливості)), на відміну від турецької мови, у якій доцільно відрізнити «sevgi sözcükleri» (ласкаве ставлення детерміноване безпосередньо семантикою слова та афіксами присвійності) та «küçültme» (diminutif).

У нашому дослідженні ми зосередили увагу на особливому типі звертань, а саме «sevgi sözcükleri» (пестливі слова, ласкаві слова, досл. «слова любові»), що вживаються на позначення слів, що підкреслюють емоційну близькість, передають почуття симпатії, любові до співрозмовника. У зв'язку з особливим емотивним колоритом цілком зрозуміле існування серед них великої кількості метафоричних найменувань «metaforik hitap biçimleri».

Постановка завдання. Мета нашого дослідження – це комплексний аналіз різних типів звертань (пестливих слів) до коханих людей в турецькій мові.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**: зробити вибірку частотних пестливих слів; проаналізувати специфіку семантики та класифікувати практичний матеріал відповідно до лексико-тематичних груп; визначити структурні особливості та типові моделі.

Об'єктом нашого дослідження стали звертання (апелятиви) до коханої людини, які виконують емотивну функцію (передають особливе емоційне ставлення мовця до адресата). Мова йде про пестливі слова, що виражають любов, кохання, ніжне та турботливе ставлення тощо.

Матеріалом дослідження стало турецьке розмовне мовлення (спілкування між закоханими людьми як в усній, так і в писемній формі), оскільки саме в ньому найбільш активно відображаються загальні тенденції у вживанні цього класу слів та прослідковується мовна мода у відборі відповідних лексем.

Виклад основного матеріалу. Комунікація між людьми, які відчувають симпатію, кохання одне до одного, передбачає встановлення особливого емоційного контакту, що знаходить своє вербальне вираження на рівні пестливих слів, які часто замінюють власні імена та використовуються як звертання.

Усі зібрані нами пестливі слова турецької мови можна класифікувати за семантикою (поділ на лексико-семантичні групи), структурними особливостями (кількість складників), інтенсивністю емоційної складової (загальноновживані слова, поетичні звертання) тощо.

За структурою пестливі слова, звертання до коханої людини в турецькій мові поділяються на непоширені (виражені одним словом) та поширені, що виражаються словосполученням. Поширені здебільшого є прикладом метафоричної номінації, яка надає висловлюванню додаткової експресивності.

Аналіз семантичних особливостей дозволив більш детально класифікувати мовний матеріал.

На наш погляд, усі звертання до коханої людини доцільно поділити на три великі групи: фемінні (ті, що стосуються жіночої статті), маскуліні (ті, що стосуються чоловічої статті) та гендерно нейтральні (унісекс – ті, що стосуються обох статей).

Якщо аналізувати лексико-тематичні групи, то можна виділити як загальні, так і специфічні тенденції.

Як для маскулінічних, так і фемінних пестливих слів типовими є такі види:

1) антропонімічні звертання за статтю та віком (жінка – чоловік, дівчина – хлопець): *erkeğim* – мій чоловік, *delikanlım* – мій юнак (хлопець), *adamım* – мій чоловік, *biricik adamım* – мій єдиний чоловік, *kadınım* – моя жінка, *hayatımın kadını* – жінка мого життя;

2) антропонімічні звертання за титулом (король – королева, принц – принцеса): *kralım* – мій король, *prensım* – мій принц, *paşam* – мій паша, *prensesım* – моя принцеса, *kalbimin kraliçesi* – королева мого серця;

3) соціально-рольові апелятиви (-daş – супутник, ortak – спільник): *yol arkadaşıım* – мій супутник, *ruhdaşıım* – моя споріднена душа, *akıldaşıım* – одностудець, *hayat ortağıım* – мій супутник життя, *tacera ortağıım* – «партнер у злочині» (партнер у пригодах);

4) апелятиви, що виникли шляхом субстантивації прикметників (здебільшого мова йде про красу, вроду, харизму, розум, благородство, шляхетність, силу, сміливість, хоробрість, цінність): *yakışıklım* – мій красень (красунчик), *güçlüüm* – мій сильний, *akıllım* – мій розумний, *karizmatığım* – мій харизматичний, *asılım* – мій благородний (шляхетний), *yüreklım* – мій сміливий (хоробрий, відважний), *yakınım* – мій найближчий, *güzelım* – моя красуня, *tatlım* – моя мила («солодка»), *değerlim* – мій дорогоцінний (-а);

5) апелятиви, що підкреслюють унікальність коханої людини (активне вживання турецького числівника *bir* – один): *vazgeçilmezım* – мій незамінний; *biricik kadınım* – моя єдина й неповторна жінка, *bitanecik aşkıım* – моє єдине й неповторне кохання, *birtanem* – моя єдина;

6) апелятиви, що акцентують увагу на спорідненості душ: *gönül eşim* – моя споріднена душа, *ruh eşim* – моя споріднена душа, *yarım* – моя половинка;

7) окрему групу становлять метафоричні апелятиви (вокативні одиниці вторинної номінації):

а) соматичні метафоричні звертання (назви органів, частин тіла та похідні): *kalbim* – моє серце, *gözbebeğim* – зіниця мого ока, *gülüşüm* – моя посмішка, *kalp atışıım* – моє серцебиття;

б) астрономічні, гідронімічні метафоричні звертання: *dünyam* – мій світ, *denizim* – моє море, *gökyüzüm* – моє небо, *güneşim* – моє сонце, *yıldızım* – моя зірка;

в) зоонімічні метафоричні звертання: *aslanım* – мій лев, *koşım* – мій баран, *kedim* – мій кіт/киця, *sincabım* – моя білка, *kuzum* – моє ягнятко, *seylanım* – моя газель;

г) аксіологічні, екзистенційні метафоричні звертання: *gururum* – моя гордість, *güçüm* – моя сила, *cesurum* – моя мужність, *güvencem* – моя безпека, *dayanağım* – моя підтримка, *sığınağım* – мій притулок, *alın yazım* – моя доля, *tucizem* – моє диво, *rüyam* – моя мрія, *hayatım* – моє життя, *ömrüm* – моє життя, *işığım* – моє світло, *kıvılcımım* – моя іскра, *terakım* – моя допитливість, *şansım* – моя удача, *dermanım* – мої ліки;

г) емотивні метафоричні звертання: *hasretim* – моя туга (мій біль розлуки), *huzurum* – мій спокій, *özlemim* – моя туга (смуток), *tutkum* – моя пристрасть;

д) описові метафоричні номінації: *kalp rotam* – шлях мого серця, *güç kaynağım* – моє джерело сили, *yaşama sevincim* – моя радість життя, *masal kahramanım* – мій казковий герой, *tutluluğımın anahtarı* – ключ до мого щастя.

Маскулінні звертання, пестливі слова до коханого, можуть виражатися й специфічними соціально-рольовими апелятивами: *destekçim* – моя опора, *podtrımka*, *partnerim* – мій партнер, *şampiyonum* – мій чемпіон, *rehberim* – мій провідник, *kahramanım* – мій герой, *yiğidim* – мій герой (сміливець), *kaptanım* – мій капітан, *komutanım* – мій командир. У цьому контексті зрозуміле історичне тяжіння до моделей зі словом «володар»: *ruhunun sahibi* – володар моєї душі, *kalbimin sahibi*, *kalbimin efendisi* – володар мого серця.

Фемінні звертання є високочастотними в турецькій мові. Серед пестливих слів, адресованих жінкам, виділяємо такі групи:

а) фізіогномічні звертання (описові конструкції зовнішності, зокрема волосся, обличчя, шкіра, губи, очі, щоки, брови): *teni beyazım* – моя світлошкіра, *tatlı yapaqlım* – моя «солодкощока», *sırta saçım* – моя золотокоса, *nehir gözlüm* – моя блакитноока («очі як річка»), *güzel gözlüm* – моя ясноока, *ela gözlüm* – моя кароока, *duman gözlüm* – моя «туманноока», *deniz gözlüm* – моя синьоока (блакитноока), *bal gözlüm* – моя «медоока», *badem gözlüm* – моя мигдалеока, *minik gözlüm* – з маленькими очима, *nur yüzlüm* – із сяючим обличчям (світлолика), *güzel yüzlüm* – моя вродлива (прекрасолика), *ay yüzlüm* – моя місяцелика, *kiraz dudaklım* – мої вишневі губи, *keman kaşlım* – мої брови-скрипки, *güzel suratlım* – моє гарне лице, *bal yapaqlım* – мої медові щоки, *ay tenlim* – зі шкірою кольору місяця, *kara sevdam* – «моя чорна любов» (моя фатальна пристрасть), *kara güzelim* – моя чорнява красуня;

б) звертання, що мають корінь *sev-*: *sevgilim*, *sevdiğim*, *sevdiğim* – моя кохана, *sevdam* – моє кохання, *sevdalım* – моя кохана, *güzel-*: *güzeller güzelim* – найкрасивіша, *güzellik* – красуня;

в) звертання, що утворені від слів із семантикою «душа»: *ruhım* – моя душа, *can parçam* – частина моєї душі, *canının içi* – досл. «внутрішня частина моєї душі»;

г) фітонімічні метафоричні номінації (назви рослин та плодів): *çiçeğim* – моя квітка, *iki gözümün çiçeği* – квітка моїх очей, *gülüm* – моя троянда, *paratım* – моя ромашка, *karanfil kokulum* – мій аромат гвоздики, *balkabağım* – мій гарбуз, *marulum* – мій салат-латук, *karadutum* – моя чорна шовковиця, *nar tanem* – моє гранатове зерно;

г) гліконімічні метафоричні номінації (назви солодошів та кондитерських виробів): *lokumum* – мій рахат-лукум, *ballım bademim* – мій медовий, мій мигдальний, *şekerim* – мій цукор, *fıstığım* – моя фісташка, *şekerparem* – мій цукровий десерт, *kurabiye* – моє печиво, *çikolatam* – мій шоколад, *bayram şekerim* – мої святкові солодощі;

д) мелітонімічні метафоричні номінації (лексема «мед» та пов'язані з нею слова): *balım* – мій мед, *bal peteğim* – мій медовий стільник, *bal böceğim* – моя бджола, *ballı loktam* – мій медовий шматок;

е) ентомологічні метафоричні номінації (назви комах): *böceğim* – моя маленька комаха, *ığır böceğim* – моє сонечко (комаха), *sevgi böceğim* – моя комаха кохання, *kelebeğim* – мій метелик;

є) орнітонімічні метафоричні номінації (назви птахів): *bülbülüm* – мій соловей, *güvercinim* – мій голуб/голубка, *kuşum* – моя птаха, *minik kuşum* – моя маленька птаха, *yavru kuşum* – моє пташеня;

ж) метеонімічні та астрономічні метафоричні номінації (назви явищ природи та астрономічних об'єктів): *gökkuşağım* – моя веселка, *okyanusum* – мій океан, *parlayan yıldızım* – моя сяюча зірка, *güneşim* – моє сонце, *kaş güneşim* – моє зимове сонце, *gün ışığım* – мій промінь сонця, *rüzgarım* – мій вітер, *kar tanem* – моя сніжинка;

з) геммонімічні та металонімічні метафоричні номінації (назви дорогоцінних та напівдорогоцінних каменів, металів): *inci tanem*, *incim* – моя перлина, *altınım* – моє золото, *pırlantam* – мій діамант;

и) анжелонімічні метафоричні номінації (безтілесні надприродні істоти): *meleğim* – мій ангел, *korucusu meleğim* – мій ангел-охоронець, *perim* – моя фея.

Гендерно нейтральні звертання є здебільшого традиційними номінаціями: *canım* – моя душа, *aşkı* – моє кохання, *sevgilim* – мій коханий (кохана), *hayatım* – моє життя, *birtanem* – мій єдиний (єдина) з тенденцією до розширення арсеналу відповідно до особистих вподобань. Якщо

адресатом це сприймається як гендерно марковане для протилежної статі, то вживання несе гумористичне, іронічне забарвлення.

Останнім часом у турецькій мові спостерігається активне творення нових звертань, зокрема з гумористичним забарвленням: *çerez tabağında son kalan fistiğim* – остання фісташка, що залишилася в мисці для снєків, *krakerim* – мій крекер, *sütlacım* – мій рисовий пудинг, *poçığıım* – мій пончик (донат), *kaıtaklı kadaıfım* – мій вершковий кадаїф, *sabah kahvet* – моя ранкова кавка, *tatlı patatesim* – моя солодка картопля, *fındıklı kurabiyem* – моє печиво з лісовими горіхами, *üzümlü kekim* – мій виноградний пиріг, *elmalı turtam* – мій яблучний пиріг, *tosbağam* – моя черепаха, *danam* – моє теля, *tautuş* – моя маленька мавпа. Як бачимо, особливий інтерес викликають групи назв страв, напоїв, кондитерських виробів, тварин.

Молодь також вдається до словесної гри, обігруючи запозичені слова та сленгізми: *koca-tan* – мій великий чоловік, *atom bombam* – моя атомна бомба, *aşkitoşki* – моя кохана, *beıbi* – моя малеча, *canıkom* – моя кохана, *tontişim* – моя пухкенька, *wifi't* – мій wi-fi, *turbo yakışıklı* – турбо красень.

Водночас інтерес до різних галузей знань (психології, філософії, астрономії тощо) активізує вживання одиниць різних терміносистем, що породжує незвичні метафоричні найменування: *evrenim* – мій всесвіт, *yörüngem* – моя орбіта, *kutup yıldızım* – моя полярна зірка, *paralelim* – моя паралель, *kaos ortağıım* – мій партнер хаосу, *ruh frekansım* – моя частота душі, *çarpışma noktam* – моя точка зіткнення, *ruh uankım* – моє відлуння душі, *gölge partnerim* – мій тіньовий партнер, *evrenin tesadüfıı* – збіг всесвіту, *denge noktam* –

моя точка рівноваги, *kalp haritam* – моя карта серця, *kozmik ruhum* – моя космічна душа, *enerjı eşım* – мій енергетичний партнер, *rota sarıtam* – моє відхилення від курсу, *iş sesim* – мій внутрішній голос.

Висновки. Як бачимо, пестливі слова до коханої людини в турецькій мові є частотними і представлені досить великою групою, що активно розвивається, поповнюючись новими найменуваннями відповідно до сучасних тенденцій та мовної моди. Найбільш частотні фемінні пестливі слова, менш частотні – маскулінні та гендерно нейтральні. Непоширені за структурою пестливі слова лишаються актуальними завдяки автоматичності й легкості відтворюваності, проте спрагли до креативності молоді люди шукають нові, нетипові, нешаблонні мовні засоби для вираження палітри емоцій до коханої людини. Поруч з традиційними поетичними пестливими словами активно вживаються нові метафоричні утворення як гумористичного характеру, так і з науковим підходом (використання лексики терміносистем різних галузей знань, що набули особливої популярності останнім часом). Обом групам притаманні загальні тенденції в граматичному оформленні (афікси присвійності, відносний ізафет), реалізація словотвірного потенціалу (набір типових словотвірних формантів), базові моделі побудови, традиційні вже лексико-тематичні класи слів та специфічна абстрактна лексика.

Результати дослідження засвідчили перспективність цього напряму наукових пошуків, необхідність подальшого комплексного вивчення, оскільки мовний матеріал має тенденцію до збагачення, пошуку нових форм вираження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Alkan Ataman H. Kutadgu Bilig'de hitaplar ve göreceli seslenişler. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 2019. Sayı 45. S. 287–306. DOI: <https://doi.org/10.21563/sutad.636245>
2. Aydın E. Yenisey yazıtlarında geçen unvanlar ve unvan niteleyicileri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten*. 2011. Cilt 59. Sayı 2. S. 5–26. URL: <https://izlik.org/JA23KM86NF> (дата звернення: 02.04.2026).
3. Bayrak İşçanoğlu İ. Türk ve Kırgız ninnilerinde çocuklar için kullanılan hitaplar. *Gazi Türkiyat*. 2018. № 22. S. 181–201. URL: <https://izlik.org/JA26BS45BN> (дата звернення: 02.04.2026).
4. Bulak Ş. Türkiye Türkçesinde unvan grubu. *Universal Journal of History and Culture*. 2021. Cilt 3. Sayı 2. S. 188–208. DOI: <https://doi.org/10.52613/ujhc.995942>
5. Canibek A. G. Türkiye Türkçesi ağızlarında hitaplar. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*. 2025. Cilt 11. Sayı 2. S. 314–318. DOI: <https://doi.org/10.20322/littera.1642832>
6. Doğan A. Askerlik terimleri olarak Türkçe sözlük'teki rütbelere ve unvanlar üzerine. *Sanal Türkoloji Araştırmaları Dergisi*. 2020. Cilt 5. Sayı 4. S. 1–25. URL: <https://izlik.org/JA44ZD47UG> (дата звернення: 02.04.2026).
7. Doğru F. Seslenme sözleri ve genel Türkçe sözlüklerdeki görünümü. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2018. Cilt.19. Sayı 1. S. 135–150. DOI: <https://doi.org/10.17494/ogusbd.458087>
8. Gömeç S. Kök Türkçe yazılı belgelerde yer alan unvanlar. *Erdem*. 2000. Cilt 12. Sayı 36. S. 929–946. URL: <https://izlik.org/JA86CE99CD> (дата звернення: 02.04.2026).
9. Güneş B., Yoldaşev A. A. Türk dillerinde sesleniş sözcükleri. *Journal of Turkish Research Institute*. 2013. Sayı 48. S. 441–446. URL: <https://izlik.org/JA46AC98NJ> (дата звернення: 02.04.2026).

10. Hacıgökmen M. A. Türkiye Selçuklu Sultanlarının kitabelerde geçen bazı unvanları ve bunların Selçuklu siyasetine yansımaları. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 2012. Sayı 31. S. 173–190. URL: <https://izlik.org/JA96SU68GY> (дата звернення: 02.04.2026).

11. Özer N., İbe Akcan P. Türkçede hitap ifadeleri: anlam ve sözcük türü temelinde bir ulamlama. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*. 2022. Cilt 7. Sayı 1. S. 382–407. DOI: <https://doi.org/10.32321/cutad.1000242>

12. Öztürk Dağabakan F. Türkçe ve Almanca dijital ortamlarda kadınların kullandıkları hitap ifadeleri. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*. 2021. Cilt 9. Sayı 2. S. 591–610. DOI: <https://doi.org/10.37583/diyalog.1030753>

13. Odabaşı Z. Türk devletlerinde kullanılan idari ünvanlar. *Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*. 2019. Cilt 5. Sayı 9. S. 165–192. URL: https://dergipark.org.tr/tr/pub/osmed/article/561384?issue_id=46904 (дата звернення: 02.04.2026).

14. Toköz Göktepe F. Address forms in Turkish culture as a reflection of social status. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 2021. Vol. 12. № 6 November. S. 99–106. DOI: <https://doi.org/10.36941/mjss-2021-0060>

15. Torun D. Y. Türkçede unvan grupları ve diziliş özellikleri üzerine. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2006. Cilt 15. Sayı 1. S. 361–368. URL: <https://izlik.org/JA56RD37JY> (дата звернення: 02.04.2026).

16. Yıldırım N. Çağdaş Türk yazı dillerinde kadına yönelik hitaplar. *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKLAD)*. 2017. Cilt 1. Sayı 1. S. 123–137. DOI: <https://doi.org/10.30563/turklad.318269>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 06.04.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026